

שיחה מהגאון רבי
אביגדור מילר
זצוקלה"ה
בביאור הגמרא שבת ל"ג.

מתוך הספר "אור עולם" (י"ב)

עם הערות והוספות

יוצא לאור לכבוד יומא דהילולא של

התנא האלוקי רשב"י

ל"ג בעומר תשע"ג

כל אחד ודרכו שלו

שיחת הגדולים בכרם דיבנה

פעם אחת, לאחר פטירת רבי עקיבא הזדמנה אסיפה של תלמידיו. וישבו יחדיו רבי יהודה בר אלעאי, רבי יוסי ור"י שמעון בר יוחאי, והיו משיחים על דא ועל הא. ומענין לענין נתגלגלו הדברים על אודות הרומאים, שבחם רבי יהודה על ששוקדים הם על טובת הארץ, ומתקינים שווקים גשרים ומרחצאות לרווחתם ולטובתם של תושבי הארץ. רבי יוסי שמע ושתק, ואילו רבי שמעון בר יוחאי אמר "כל מה שתקנו הרומאים לא תקנו אלא לטובת עצמם. הם בנו שווקים כדי להושיב בהם נשים, הקימו מרחצאות כדי לענג את עצמם, נטו גשרים כדי לגבות מיסים". באותה שעה היה שם איש אחד בשם יהודה בן גרים ששמע את הדברים, ולפי תומו השיח אותם לפני אנשים אחרים, וכך נתגלגלו הדברים עד שהגיעו לאזני השלטונות הרומיים.

דבריו של עוררו את זעמם של הרומאים והם חרצו את משפטם של שלשת החכמים רבי יהודה בר אלעאי שדבר בשבחם יעלה בגדולה, רבי יוסי ששתק יגלה לעיר ציפורי, רבי שמעון בר יוחאי שדיבר בגנותם יוצא להורג.

באותה שיחה אודות הרומאים היו שותפים שלשה גדולים, שלש דמויות הוד, כל אחד ותכונותיו המיוחדות לו. כל אחד ודרכו – שיטתו ולפי זה דבר כל אחד את דברו: רבי שמעון קנאי לאמת ואומר תמיד לפנימיות של כל ענין, הוא פיזר את מסכי התעמולה של הרומאים שניסו להתחזות כאדירים והגונים המישיבים את הארץ ומפתחים אותה למרות של היהודים¹. אי לכך רבי שמעון קובע נחרצות, הכל עשו למעשיהם.

רבי יהודה תמיד, גם במצב הקשה ביותר, ראה את הטוב שבו, וגם במקרה זה, הוא הודה לה' על שנתן לרשעים רצון ליישב את הארץ, וכעת במקום לחצות נהר ברפסודה רעועה או בשחיה עולים על גשר מתוקן. גם אם גובים על כך תשלום, זה עדיין תענוג עבור היהודים, וכדרכו בקודש הוא מסתכל רק על הצד הטוב היפה והמועיל והוא מלא שמחה והודיה².

רבי יוסי שתק. השתיקה היתה דרכו. בכל מקום שלא מצא נחיצות לדבר שתק. ובכל מקום שדבר "נמוקו עמו" מדוע דיבר, שכן לא דיבר ללא סיבה מיוחדת³, ובשיחה זו הביעו חבריו שתי דעות והוא לא מצא לנכון להביע עמדה, וגם זו נקיטת עמדה!

לשיחתם של הגדולים הקשיב יהודה בן גרים, ענינה אותו שיחת חולין של תלמידי חכמים, ולאחר מכן סיפר מחבריו את דעת הגדולים על המצב.

¹ רבי שמעון אזיל תמיד בתר מחשבה לעומת רבי יהודה שאזיל בתר המעשה, למשל נחלקו בדיון הנוקין (שור שהזיק) שלא ככוונה אם חייב או פטור (ב"ק מ"ד): כל אחד לשיטתו (רבי יהודה מחייב ור"ש פוטר), נחלקו בדיון דבר שאין מתכוין (ר"י אוסר ורבי שמעון מתיר), בדיון מלאכה שאינה צריכה לגופה, (רבי יהודה מחייב כי פוסקים לפי המעשה ורבי שמעון פוטר), נחלקו אם דורשים טעמא דקרא או שהעיקר הם המילים עצמם (ב"מ קט"ו. ועי' יבמות ע"ז). אם דורשים לפי הלשון או לפי טעם הכתוב אשר לא קדמו אתכם בלחם וביין), ועוד הרבה דוגמאות.

² כלומר בוודאי רבי יהודה לא רצה לשבח את מעשיהם אלא להודות לה' על המעשים שעשו הרומאים, ובהכרח לומר כן כי בגמי ע"ז (כ). איתא. לא תחנם לא תתן להם חן, מסייע ליה לרב דאמר רב אסור לאדם שייאמר כמה נאה עובדת כוכבים זו מיתבי מעשה ברשב"ג שהיה על גבי מעלה בהר הבית וראה עובדת כוכבים אחת נאה ביותר אמר מה רבו מעשיך ה' ואף ר"ע ראה אשת טורנוסרופוס הרשע רק שחק ובכה רק שהיתה באה מטיפה סרוחה שחק דעתיה דמגיירא ונסיב לה, בכה דהאי שופרא בלי בעפרא. ורב אדוויי הוא דקא מודה ע"ל. כלומר המקשה מקשה על רב מר"ג שאמר "יוסי גיור מה רבו מעשיך ה'" ושבהו ותרצה הגמרא שהוא הודה להשי"ת שברא את הברואים האלו, הרי שאמר לשבח עכ"ל רק בדרך הודאה להשי"ת. ודרך עבודתו זו היא כשמו "יהודה" לשון הודאה.

³ יוש להביא ראיה לכך מדאיתא בנזיר (נ ע"א-ב) תנו רבנן אחר פטירתו של רבי מאיר אמר להן רבי יהודה לתלמידיו אל יכנסו תלמידי רבי מאיר לכאן מפני שקנתרנו הן ולא ללמוד תורה הן באין, אלא לקפחני בהלכות הן באין, דחק סומכוס ונכנס אמר להם כך שנה לי רבי מאיר על אלו סומאות הנזיר מגלח על המת ועל כזית מן המת כעס רבי יהודה ואמר להן לא כך אמרתי לכם אל יכנסו תלמידי רבי מאיר לכאן מפני שקנתרנו הן, על כזית מן המת מגלח על המת לא כ"ש, אמר ר' יוסי יאמרו מאיר שכב יהודה כעס יוסי שתק תורה מה תהא עליה, א"ר יוסי לא נצרכה אלא למת שאין עליו כזית בשר כו' ע"ל. ויש להבין דלמה הוצרך רבי יוסי להסביר טעם דבריו שלא יאמרו "יוסי שתק", ונראה מזה שבאמת באופן רגיל לא היה אומר דעתו אלא אם כן היה בדרגה של "נימוקו עמו" אלא שכאן כדי שלא תתבטל ההלכה ו"תורה מה תהא עליה" על כן אמר פירוש דברי רבי מאיר.

במעשה זה הוא שבר מסורת שאין לפרסם דברי חכמים ללא רשותם. כששלשה חכמים משוחחים בצנעה, צריך היה לשאול את רשותם אם יכול הוא לספר לאחרים. וסופו היה שנענש ונפטר.

בהקשר אחר מביאה הגמרא סיפור על אדם ששמע גנאי וגילה זאת לאחר עשרים וארבע שנה! וחז"ל מכנים אותו "הולך רכיל ומגלה סוד".

השמה בחלקו

נפנה ונתמקד בדמותו של רבי יהודה. העובדות המסופרות אודותיו מעידות על כך שהיה עני מרוד אך שמח בחלקו במידה מופלגת.

ומובא בגמרא (נדרים נ.) רבי יהודה הוה יתיב קמיה דר' טרפון אמר ליה רבי טרפון היום פניך צהובין, אמר ליה אמש יצאו עבדיך לשדה והביאו לנו תרדן ואכלנום בלא מלח ואם אכלנום במלח כל שכן שהיו פנינו צהובין. נוכחין אנו שמעט תרדן שאכל אפילו ללא תיבול כבר הספיק כדי שיראה למחרת מדושן עונג.

אפילו מעיל לצאת לא היה לו. לקחה אשתו צמר וטוותה "בגד חשוב" וכשיצאה לשוק היתה מתכסית בו וכשהיה רבי יהודה יוצא להתפלל היה מתכסה גם הוא באותו בגד. למדנו עד היכן הגיעה תענית בבית רבי יהודה. ופעם כשגזר רשב"ג תענית לא בא רבי יהודה לבית שהיו מתוועדים ומתענים שם, כיון שאשתו עטתה את הבגד בצאתה מן הבית ולא היה לו במה להתעטף ונשאר בביתו⁴.

שואל על עובדה זו ר' חיים שמואלביץ זצ"ל: כיצד התיר לעצמו ללבוש בגד של אשה? ומשיב שכנראה לא היה זה נראה כלל ללבוש אשה אלא היתה זו מין שמיכה שהתעטפו בה, ואע"פ כן כ"כ היה נכבד בעיניו לבוש זה עד שכשהתכסה בו ברך "ברוך שעטני מעיל", אולם על אף העוני היה רבי יהודה עשיר השמח בחלקו ותמיד היו פניו שמחים ומאירים, ועיניו ראו אך ורק טוב.

מסופר שמטרוניתא (אשה חשובה, שרה) אחת שראתה שפניו צהובים תמיד, וחשבה שהוא מרבה לשנות יין המשמח לבב אנוש, ואמרה לו אתה בעל הוראה ושכור? אמר לה: "אמונתי בידך שאיני שותה כל השנה יין אלא קידוש והבדלה וארבע כוסות של פסח, וקושר אני את מצחי (משום מחוש ראשי שכואב לי מחמת שתיית ארבע הכוסות) מפסח ועד שבועות, אלא מאי כתיב חכמת אדם תאיר פניו, לכן פני צהובין⁵. ובמקום אחר ענה שפניו שמחים כי יש לו כ"ד בתי כסא מביתו עד לבית המדרש, וזה עוזר לבריאותו התקינה⁶.

בימיו של רבי יהודה נהגו לשבת על הקרקע וללמוד, אך רבי יהודה דגל בשמחה ולא בהסתגפות, וכל פעם שהיה הולך לבית המדרש היה לוקח עמו קנקן על כפתו כדי לישב עליו (בענייתו כי רבה לא היו לו שני כסאות אחת לבית ואחד להשאיר בבית המדרש)⁷.

⁴ ז"ל הגמ' דביתא דרבי יהודה נפקת נקטת עמרא, עבדה גלימא דהוטבי כד נפקת לשוקא מיכסיא ביה, וכד נפיק רבי יהודה לצלוי הוה מיכסי ומצל, וכד מיכסי ביה הוה מברך ברוך שעטני מעיל. זימנא חדא גזר רבן שמעון בן גמליאל תעניתא ר' יהודה לא אתא לבי תעניתא, אמרין ליה לא את ליה כסויא שדר ליה גלימא ולא קביל דלי דלי ציפתא ואמר ליה לשלוחא חזי מאי איכא מיהו לא ניחא לי דאיתאני בהדין עלמא.

⁵ ז"ל הגמ', אמרה ההיא מטרוניתא לרבי יהודה מורה ורui, אמר לה הימנותא בידא דההיא איתתא אי טעימנא אלא קידושא ואבדלתא וארבעה כסי דפסחא, וחוגרני צידעי מן הפסח עד העצרת, אלא חכמת אדם תאיר פניו.

⁶ ז"ל הגמרא, אמר ל' ההוא צדוקי לרבי יהודה פניך דומין אי כמלוי רבית אי כמגדלי חזירין, א"ל ביהודאי תרויהו אסירי, אלא עשרים וארבעה בית הכסא אית לי מן ביתא עד די מדרשא, וכל שעה ושעה אני נכנס לכל אחד ואחד.

⁷ ז"ל הגמ' רבי יהודה כד אזיל לבי מדרשא שקיל גולפא על כתפיה, אמר גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה (ועיי"ש שכן נהג רבי שמעון - רבי שמעון שקיל צנא על כתפיה, אמר גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה).

פעם הלכו רבי שמעון רבי יהודה בדרך ומצאו תאנים בשלות מאוד רבי שמעון סרב לאכלם כי הם מזיקים וגורמות לעצירות, לעומתו רבי יהודה מצא את הטוב שבבנין, אם יגרמו התאנים לעצירות הרי שתהיה הרגשת שובע לזמן רב יותר⁸.

ברוך משלם שכר טוב ליראיו

כאמור הרומאים דנו את שלושת התנאים וקבעו את גזר הדין, אך כמובן לבם של השרים ביד ה', הקב"ה מסובב הכל, והוא זה שזימן לכל אחד מהם נתונים שמתיאמים לדרך עבודתו ה' המיוחדת לו, כך שאת כל אחד מהתנאים הוביל גזר הדין להתעלות רוחנית עצומה בהתאם לתכונתו ומידתו, וניכר בבירור חסד ה' ב"עונש" שהטילו עליו הרומאים.

כשנועד לרבי שמעון שנחרץ דינו להריגה, מיהר והתחבא יחד עם בנו רבי אלעזר בחדר נסתר שבמרתף בית המדרש, ואשת רבי שמעון זימנה להם בכל יום לחם לאכול ומים לשתות וכך ישבו שם ימים אחדים.

משנודע לרבי שמעון כי מחפשים אחריו בכל העיר וכי טבעת החיפושים אחריו הולכת ומתהדקת, חשש שהואיל ונשים דעתן קלה שמא לא תחזיק האשה מעמד ותגלה את מקום מחבואם, ולכן ברחו רשב"י ובנו בחסות הלילה ומצאו מסתור במערה נידחת הרחק ממקום ישוב. מקום שאין בני אדם עוברים שם ונעשה להם נס שהצמיח ה' להם עץ חרוב, (ולמה דוקא חרוב? כי החרוב נקלט בגוף וכמעט אינו משהחר פסולת), וגם מעין מים זכים נבע שם והיו ניזונים מהם.

משנכחו להבין כי לא במהרה יוכלו לצאת משם, טכסו עצות איך לשמור על בגדיהם שלא יתבלו, מה עשו? פשטו את בגדיהם והתכסו בחול עד צווארם, וכך עסקו בתורה כל היום, וכשהגיע זמן תפילה היו מגיחים מתוך החול, מתלבשים בגדיהם ומתפללים ואחרי התפילה שוב פשטו את בגדיהם, התכסו בחול ושוב לעסוק בתורה, ובאופן הזה הגיעו רשב"י בנו לגדלות עצומה ולפסגות רמות בתורה ובעבודה, ולאחר שתים עשרה שנים שטעם רבי אלעזר רק מתיקות התורה, לא יכול היה להבין איך אנשים עוסקים בענייני גשמיות. כשיצא ראה יהודי סב רץ עם שני הדסים בידיו. שאלו מדוע אתה רץ? ענה "ערב שבת עתה וכולנו רצים". ומדוע הדסים בידך, השיב, "לכבוד שבת" ומדוע שנים "אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור" היתה התשובה, וכשמע ר' אלעזר שיהודים כל כך מחבבים את המצוות – נחה דעתו.

רבי שמעון בר יוחאי תמיד חקר לעומק הסוד והיסוד, וזה בא לידי ביטוי גם בעובדה שחדר לשורש פעולת הרומאים שבנו חנויות כדי לגבות מיסים ובנו בנינים, כדי שישבו אנשים ויגורו בארץ השוממת ותהיה לכובשים טובת הנאה מכך, (שולא כן שם למה הקיזו דם והשקיעו ממון ושנים כשכבשו את הארץ?)

וכאן ניתנה לרבי שמעון הזדמנות נדירה, להיות מובדל מכל טרדות העולם הזה, כך זכה להתעמק ולגלות את הסוד והיסוד תורת הזוהר.

בנו רבי אלעזר לאחר שנות במערה עם אביו הגדול, הפך להיות, מופת הדור. כשנפטר רבי אלעזר ביקש רבי יהודה הנשיא להנשא לאלמנתו ענתה לו "כלי שהמלך שם עליו בגד, רועה צאן ישתמש בו?" היא השוותה את רבי לרועה צאן ביחס לרבי אלעזר. ענה רבי "יודע אני שבתורה גדול הוא ממני אבל במעשים טובים מי גדול ממני?" ענתה היא "בתורה אינני יודעת מי גדול יותר, במעשים טובים יודעת אני שהיה גדול יותר".

כשיצאו מן המערה בשנית, כל מה ששרף רבי אלעזר, ריפא רשב"י.⁹ [זה מזכיר את תלמידי הלל רבי יונתן בן עוזיאל שבכל מקום שלמד, נשרף עוף שרע מעליו ושואלים "אם כך היה התלמיד, עד היכן הגיעה גדלותו של הרב? אלא שהרב

⁸ מובא בגמרא (נדרים ג.) רבי יהודה ורבי שמעון אייתו לקמיהו בלוספין, רבי יהודה אכל ר' שמעון לא אכל, א"ל רבי יהודה מאי טעמא לא אכיל מר, אמר ליה ר' שמעון אלו אין יוצאין מבני מעים כל עיקר, אמר ליה רבי יהודה כ"ש שנסמוך עליהן למחר.

⁹ אך פלא הוא לומר שרבי יהודה לא חשש לעצירות, בעוד שבמקום אחר מצינו שהיה מאוד שומר על נקיטת גופו עד שהיה בודק עצמו בכ"ד בתי הכסא שמביתו עד ביהמ"ד, ועל כרחך צריך לומר שהכוונה "אין יוצאות ממעיים כל עיקר" אינו זו.

הצליח בגדלותו להסתיר חיצונית את רום מדרגתו. כאן נוכל להקיש קל וחומר לרשב"י, שלא רק שרף, אלא ריפא את מה שבנו שרף]. ולמעלותיו הטמירות והנשגבות הגיע בשבתו במערת מחבואו.

רבי יהודה שכשמו כן הוא, כולו שבח והודיה, זכה לעלות לגדולה ולהיות "ראש המדברים בכל מקום", ולמרות שבתקופת הרומאים גזרו שלא ללמוד תורה ועשרת הרוגי מלכות נתפסו על לימוד תורה, ומפאת הגזירה כל לימוד תורה שהיה - התקיים במחתרת, אולם כל בקשה שהופנתה אל הרומים על ידי רבי יהודה ששבחם – נענתה, וכך הרשו לו ללמוד תורה בגלוי ולפתוח ישיבות בפומבי בתנאי שהוא יעמוד בראשן, כך זכה רבי יהודה להרביץ תורה ברבים בעוד שנשיא ישראל באותו זמן, רבן שמעון בן גמליאל (רשב"ג השני) חי כאדם פרטי בשקט ובצנעא מפחד הרומאים, עד שבכל הדיונים ההלכתיים, אין אנו מוציאים שום דבור מפי הנשיא מאימת הגזירה.

אכן גדולה זכותו של רבי יהודה, בכוח הודאתו לה' ניתן לו משמים הזדמנויות רבות להודות לה' על ידי שהעמידו תורה בישראל בגלוי בדור של שמד.

את רבי יוסי ששתק הגלו הרומאים לצפורי, עירה שקטה במרומי הגליל, שם שקד על תלמודו בשקט ובשלוה להם איוותה נפשו, שם טבל בגוף קדומים ונשם אויר צלול במקום שהדממה העמוקה ששוררת בו היתה כר מבוך לתורתם של תנאים אשר פסעו בשביליו.

כל אחד וההצלחה המיוחדת לו

רבי יהודה רבי יוסי ורשב"י שמעון בר יוחאי, שלשתם הגיעו להצלחה ולהתעלות להם ולכלל ישראל, כל אחד על פי דרכו, כל אחד והצלחה המיוחדת לו, ואין תחומיהם נוגעים זה בזה, כי כל אחד מהם נולד בטבע שונה, בתכונות אחרות ולכל אחד נועדה עבודת ה' המתואמת לו ואכן זכו אותם גדולים ועבדו את ה' איש איש כפי טבעו.

אף הדורות הבאים אחריהם דור ודור וטבעו, איש איש ותכונותיו ובימת הצלחתו מיוחדת ושונה.

חשוב לעמוד על ההבדל למידות

תכונות אלו, הטבעים שאדם נולד, אינו יכול לשנות רק לכוון אותם ולהשתמש גם לטוב או לרע, מידות – אלו מעלות שאפשר להגיע אליהן, ואפשר לעבוד עליהם, לעבד אותם ולעצבם כטוב בעיני אלוקים ואדם.

דוגמאות למעשה: אדם אדיש בטבעו, יכול להיות רחמן או אכזרי כפי המידה שסיגל לנפשו, לעומת זאת את תכונת האדישות הטבועה בדמו, יכול לנצל לטובה בהיותו קר ואדיש ביחס לעלבונות שמטיחים בו, או לנצל זאת חלילה לרעה, להיות אדיש לצער הזולת.

* אדם נמרץ, תכונת הנמרצות עדיין לא מבהירה אם בעליה הינו אדם טוב ורע, כי יש מי שיפנה את נמרצותו לעשייה חיובית, לבניה ולעידוד, ויש מי שישנס את נמרצותו כדי להשיב מנה אחת אפים לאדם שפגע בו.

* אדם בעל אופי שמח, יש מי שמנצל זאת להוללות ולמשתאות, לליצנות וחוסר רצינות וסופו שהוא מפסיד את עולמו.

* יש גם טיפוס שמטבעו שמח הוא, אך המידות הרעות לא נותנות לו לשמוח, הקנאה אוכלת אותו וקשה לו לשמוח, או שהעצלות בעוכריו, אין הוא שומר על בריאותו לא מטפל בשיניו ובמילא הוא סובל כאבים וקשה לו לשמוח.

אך יש אדם שמח כמו רבי יהודה שניצל את תכונת השמחה לראות בכל דבר את חסד ה', ולכן תמיד זרחו פניו מתוך היותו עשיר השמח החלקו. ובשמחתו הועיל רבות לעצמו ולכלל ישראל.

אדם הרוצה להצליח, יתמקד בתכונותיו ויכוון לאפיק החיובי. חבל על כל רגע שמוקדש לנסיון של אימוץ תכונה שראית אצל אדם אחר, שכן לא תצליח, יש לך תכלית אחרת מכל מיועדך, משמים ייעדו לך תפקיד ובהתאם אליו תפרו לך תכונות אופטימליות לשם מילוי השליחות המיוחדת לך בעולם המעשים. ורק מילוי התפקיד המיועד לך - לשלימות - הוא ההצלחה האמיתית שלך בחיים.

ומכיון שלכל אחד תפקיד שונה, פרוץ שונה אופי שונה, ופסגת הצלחה שונה, הרי שלא שייך מושג של השוואות וקנאה בין בני אדם. אך אדם מוצא עצמו מקנא בזולתו. עליו לשאול את עצמו האם הייתי רוצה לאמץ לעצמי את מכלול עולמו של נשוא הקנאה, האם הייתי עומד בלחץ המעיק על מנהלים וראשים?

עד כאן משיחתו של רבינו זצ"ל

כבוד שמים וכבוד התורה במשנתו של רשב"י

אנו מוצאים בגמרא, כי רבי שמעון הקפיד מאוד כאשר זלזלו בכבוד התורה. לדוגמה, מובא בגמרא על רבי שמעון ורבי אלעזר שכשיצאו מהמערה וראו את האנשים שעוזבים חיי עולם את לימוד התורה הקדושה ועוסקים בחיי שעה כעס, ואז "כל מקום שנותנים עיניהם בו מיד נשרף" (שבת לג ב), כאשר רבי שמעון בר יוחאי טיהר בחכמתו העצומה מקום שהיה שם ספק טומאה, ואדם אחד זלזל בכבודו ואמר "יאמרו טיהר בן יוחי בית הקברות" הוא הענישו על אתר - יהב ביה עיניה ונח נפשיה (שבת לד ב). בדומה, גם כאשר ראה את יהודה בן גרים, זה שגרם לזלזול גדול בכבוד התורה כאשר בעקבות מלשינותו הגלו את רבי יוסי ורצו להרוג את רבי שמעון, אמר עדיין יש לזה בעולם? נתן עיניו בו ועשהו גל של עצמות (בבלי שבת לד א). וזאת למרות שהוא עצמו היה מלא הודאה להקב"ה על השנים שבהן היה במערה, ואמר לחותנו רבי פנחס בן יאיר "אוי לי אם לא ראיתי בכך", כי הגיע למדרגתו העצומה בתורה דווקא בעקבות השנים בהן שהה במערה מנותק מהעולם.

ולכן כאשר אחד אמר לאשתו: קונם שאינך נהנית לי עד שתטעימי בתשילך לרבי יהודה ולרבי שמעון וכו'. רבי שמעון לא טעם. אמר: ימותו כל בני אלמנה (ר"ן: קילל את הבעל ואת בניו שימותו) ואל יזוז שמעון ממקומו, ועוד, כדי שלא תתרגל לנדור (בבלי נדרים סו א). ופירשו המפרשים שהקפיד על כבוד תורתו.

עד כדי כך היתה ידועה הקפדתו העצומה על כבוד התורה, עד שכאשר גזרה המלכות גזירות, החליטו החכמים לשלוח מספר מהם כדי לבטל את הגזירה, ואמרו "ילך ר' שמעון בן יוחאי שהוא מלומד בנסים, ואחריו מי ילך? ר"א בר ר' יוסי אמר להם רבי יוסי ואילו היה אבא חלפתא קיים יכולין אתם לומר לו תן בנך להריגה? אמר להם ר' שמעון אילו היה יוחאי אבא קיים יכולין אתם לומר לו תן בנך להריגה? אמר להם רבי יוסי אלא אזלין דלמא עניש ליה ר' שמעון דקא מסתפינא (רש"י: ובדבר זה אני מתיירא יותר מפחד האויבים, שמתירא אני שמה יכעס עליו בשביל שום דבר ויענישו), קביל עליה דלא ליענישה אפילו הכי ענישה, כשהיו מהלכין בדרך נשאלה שאלה זו בפניהם מנין לדם השרץ שהוא טמא עקם פיו ר' אלעזר בר רבי יוסי ואמר וזה לכם הטמא, אמר ליה ר' שמעון מעקימת שפתיך אתה ניכר שתלמיד חכם אתה אל יחזור הבן אצל אביו, ופרש"י עיקם פיו. ר' אלעזר בר רבי יוסי, שלא אמר קול רם כמנהגו, אלא עיקם פיו מכמות שהיה רגיל לדבר ואמר בלחשה שלא ירגיש רבי שמעון בן יוחאי, שיהא כמורה הלכה לפניו, ואף על פי כן הרגיש בו רבי שמעון בן יוחאי ואמר לו מעקימת שפתיך אתה ניכר ראיתי שהשבת תשובה וניכר שחכם אתה שידעת להשיב, אבל הואיל והורית לפני אל יחזור כו' דענשו, ואידך מפרש באגדתא היכי הוה עובדא דנטה נפשו למות עד שנזכר רבי שמעון בן יוחאי שאמר לאביו שיהא מחזירו לשלום, ובקש עליו רחמים והיאך נתרפא מפרש התם עכ"ל (מעילה יז ב).

ורואים מכאן עד כמה התייראו החכמים מהקפדתו של רבי שמעון בר יוחאי, וגם שעל אף שרבי שמעון אמר שלא יענישו דהיינו שקיבל על עצמו לשנות מהנהגתו ובודאי קיים הבטחתו והתנהג באותה שעה בהנהגה אחרת, מ"מ הקפיד על ר"א בר רבי יוסי על שהורה הלכה כמותו ובזאת זלזל בכבוד תורתו.

האם הייתי חפץ בתנאים כלכליים של עסקני חסד עטורי תהילה? האם הייתי מתמודד עם בני משפחה, / חוויות ילדות/ קשיי בריאות של אותו פלוני?

על האדם להאמין באמונה שלימה שהקב"ה צייר אותו בתכונות ובאמצעים הדרושים לו כדי להגיע להצלחה המיוחדת לו. ואומר הרמב"ם כל אדם יכול להיות צדיק כמשה רבינו, לפיכך אל תגיד שאתה 'שום דבר' ראש קטן' דע שתכונת ההססנות/ הסגירות/ הקנאה שלך וכיו"ב יכולים להיות אותך לפסגות.

[כשר' דוד קרלינר מראדין עלה לקרוא בתורה, הוא נזדקק לשרפרף כדי לראות את הכתוב, משום שהיה נמוך ביותר, אך אף לא אחד לעג לו כי הוא היה גדול בנפשו].

ההחמרה על כבוד התורה היא חלק מההחמרה הרבה שנהג רשב"י בכבוד שמים, וכמו שאנו מוצאים בגמרא (ב"ק סה:): שנחלקו התנאים על פירוש הפסוק "בראשו וחמישיתו ואת אשמו" שנחלקו האם המילה "את" מיותרת או לא, ודעת ר"ש בן יוחאי היא "את לא סגיא דלא כתב, לאפסוקי בין ממון גבוה לממון הדיוט", דהיינו שהתורה"ק לעולם לא תזכיר תשלומין להקדש ותשלומין להדיוט, ללא הפסקת תיבת "את" האומרת שמדובר בתשלומין מסוג אחר לגמרי, יש תשלומין למלך מלכי המלכים (הקדש) ויש תשלומין להדיוט ואין מערבין את שניהם בנשימה אחת.

וזאת עקב החמרתו הרבה בכבוד שמים, כבוד התורה וכבוד תלמידי חכמים. ואפשר שלכן סובר מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה (ברכות ז ב), מפני כבוד שמים שלא יתחלל הקב"ה עוזר ליראיו להעניש את הרשעים.

כך למשל אנו מוצאים את מחלוקתם של רבי יהודה ורבי שמעון בעירובין (צ"ז). היה קורא בספר על האיסקופה ונתגלגל הספר מידו גוללו אצלו, היה קורא בראש הגג ונתגלגל הספר מידו, עד שלא הגיע לעשרה טפחים, גוללו אצלו, משהגיע לעשרה טפחים הופכו על הכתב, רבי יהודה אומר אפילו אין מסולק מן הארץ אלא כמלא מחט גוללו אצלו, ר' שמעון אומר אפילו בארץ עצמו גוללו אצלו, שאין לך דבר משום שבות עומד בפני כתבי הקודש עכ"ל. רבי שמעון סובר כי למרות חומרת איסורי שבות שהם סייג וגדר לאיסורי שבת החמורים, מכל מקום אין דבר יותר חשוב מאשר כבוד התורה, וכבודה של כתביה שלא יהיו מונחים בבזיון על הארץ.

עם זאת, טעות היא לחשוב שהנהגתו של רבי שמעון היתה "דין", אדרבה רבי שמעון היה מליץ יושר בעבור כלל ישראל, וכמובא במסכת סוכה (כה ב) שאמר "יכול אני לפטור את כל העולם מהדין, ואלמלא אלעזר בני עימי - מיום שנברא העולם ועד עכשיו, ואלמלא יותם בן עוזיהו עימי - מיום שנברא בו העולם עד סופו". וכמו שמצינו שלאחר שרבי אלעזר שרף במראה עיניו את כל אשר ראה מתוך קפידיה על כך שישאל מניחים חיי עולם, ריפא זאת רבי שמעון והניח אף דעתו של רבי אלעזר והראה לו את חיתתם העצומה של בני ישראל למצוות, וכאשר אותו סבא קנה שני הדסים לכבוד שבת אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, הוא שמח מאוד ואף ריפא את אשר שרף רבי אלעזר במראה עיניו.

ובזה"ק מובא כי רבי שמעון היה ניצוץ של משה רבינו. משה רבינו נקרא בזה"ק "שושבינא דמלכא", הוא השושבין שבין ישראל להקב"ה, מי שעסק תמיד בכבוד שמים והשפיע על בני ישראל לידבק בהקב"ה, זאת לעומת אהרן הכהן שנקרא "שושבינא דמטרונתא" אשר הקריב קרבנות לרצות בפני הקב"ה על כנסת ישראל הנקראים "כלה". עם זאת, פעולת השושבינים היא זה עם זה, כי הרי תכלית שניהם אחת היא - להביא ליחוד קוב"ה ושכינתיה, וכלשון התנא דבי אליהו "מפני מה זכה משה למאור פנים וכו' מפני שכל ימיו היה מחכה ומצפה על כבודו של הקב"ה ועל כבודן של ישראל שיהא שלום בין ישראל לאביהם שבשמים" עיי"ש.

להערות והארות נא לפנות אל העורך SHULEM2345@gmail.com כמו"כ ניתן להרשם לקבלת הגליונות הבאים